

NIEUWSBRIEF

Een uitgave van Stichting Petrus Donders Tilburg | ZOMER 2021

In deze nieuwsbrief

- Eenvoud en ingetogenheid in het vernieuwde Peerke Donders Park *Pagina 4*
- Jacques de Leeuw van grote betekenis voor het erfgoed van Peerke Donders in Tilburg en in Suriname *Pagina 10-11*
- Niet naar Lourdes? Dan naar Peerke! Pelgrimini *Pagina 18*

COLOFON

Deze nieuwsbrief is een uitgave van de Stichting Petrus Donders Tilburg en verschijnt twee keer per jaar.

Tekst: Paul Spapens
Foto's: Esther Becx en Paul Spapens
Eindredactie: Caroline Evers
Vormgeving: Staet van Creatie
Verzendklaar maken: Marlies en RoseMarie van Gool
Coördinatie: Esther Becx

Redactieadres:
Peerke Donderspark 3
5011 XL Tilburg
E-mail: info@peerkedonders.nl

Donaties
IBAN: NL16INGB0001115135
t.n.v. Stichting Vrienden Petrus Donders
BIC: INGBNL 2A

Kapel
Vieringen in de kapel van het heiligdom: iedere dinsdagmiddag om 14.30 uur. Op de eerste dinsdag van de maand is dit een eucharistieviering. De kapel is iedere dag geopend van 10.00 uur tot 18.00 uur.

Adreswijziging Stichting Petrus Donders Tilburg en Stichting Vrienden Petrus Donders

Als gevolg van de verkoop van Priorij De Schans zijn er twee adreswijzigingen van kracht geworden. Het betreft de bezoek- en postadressen van de Stichting Petrus Donders Tilburg (SPTD) en de Stichting Vrienden Petrus Donders Tilburg (SVPD).

De wijzigingen zijn als volgt:
Oude postadres:
De Schans 95, 5011 EN Tilburg

Oude bezoekadres:
Pater Donderstaat 20
5011 XL Tilburg

Nieuwe bezoek- en postadres:
Peerke Donderspark 3
5011 XL Tilburg

Voorzijde:
Op het Peerke Donders Paviljoen is in het handschrift van Peerke Donders zelf een uiterst krachtige stellingname tégen slavernij te lezen. Het complete citaat is in mei 2021 op een spandoek van 80 meter lang en 55 centimeter breed aangebracht tegen de gevel van het Peerke Donders Paviljoen.
Foto: Esther Becx

MOESTUIN PEERKE EEN VRUCHTBARE BODEM

*Keurige bedjes wachten op prille plantjes.
Foto: Esther Becx.*

De moestuin begin al aardig tot wasdom te komen. Foto: Esther Becx.

Ans Schreurs en Colette Schneider volkstuiniersters

Wie herinnert zich niet de moesson-achtige regen in de week van zondag 11 juli. Gelukkig hield Tilburg de voeten droog, dit in tegenstelling tot delen van België, Duitsland en het zuiden van Limburg. Deze uren aanhoudende plensregen was voor Ans Schreurs (70) en haar vriendin Colette Schneider een zegen. De twee vriendinnen zijn sinds eind april van dit jaar de volkstuiniersters van Peerke Donders.

De moestuin achter het geboortehuisje is door hen omgetoverd tot een groene weelde en dan te bedenken dat het moestuinieren hier echt niet neerkomt op ffkes wat zaadjes in de grond stoppen en afwachten tot de vruchten van het veld zich aandienen. “Er is bijvoorbeeld geen waterleiding”, zegt Ans Schreurs, bijgevolg ze het water aan moeten slepen. In dat licht moet je het genieten van de aanhoudende regen zien. De grond vroeg veel bewerking omdat er veel steentjes uit gezeefd moesten worden. Het is een vrij donkere tuin met hoge bomen die veel licht wegvangen, terwijl zonlicht net zo essentieel is als water.

Courgettes stedelijk nieuws

En toch, en toch...spreekt Ans Schreurs van een succes. Als voorbeeld moge dienen de courgettes die zij met haar vriendin Colette Schneider onlangs (in de week van zondag 18 juli) hebben geoogst – naast de eerste boontjes, de eerste sla is helaas opgegeten door de duiven. “Courgettes”, legt de ervaren volkstuinierster uit, hebben veel licht nodig en als ze het in een donkere omgeving dan toch goed doen, ja, dat stemt tevreden. Overigens, de courgetteoogst is gefotografeerd door de Tilburgse stadsfotograaf. De foto is gepubliceerd op Tilburg.nl. Ook zoiets doet de mens goed.

Ans Schreurs en Colette Schneider zijn behoudens vriendinnen ook fervente volkstuiniersters. Ze hebben een tuintje op Volkstuin De Vlashof aan de Vlashoflaan, een boogscheut van het Peerke Donders Park. Ans Schreurs begon daar acht jaar geleden, nadat ze het volkstuinvirus onder de leden had gekregen. Een van de aanleidingen was het feit dat ze van haar kinderen een vensterbankweekkastje ten geschenke had gekregen. Die mooie plantjes die er tot wasdom kwamen kon ze niet in haar tuin planten want daar liep ooit een blauwsloot. Dit is een zeer eigen Tilburgs probleem. In een blauwsloot werd vroeger het zwaar verontreinigde water van de Tilburgse textielindustrie geloosd. Dan begrijp je meteen waarom Ans Schreurs voor haar kinderplantjes uit het vensterbankweekkastje een gezonde bodem zocht.

Op avontuur bij Peerke

Ze behoort tot de ondernemende soort van de mensheid, want ze was onder meer voorzitter en penningmeester van Volkstuinvereniging De Vlashof. Toen daar het verzoek vanuit Peerke Donders op de bestuurstafel belandde om de moestuin achter het geboortehuisje echt als moestuin te gaan bebouwen, besloten Ans Schreurs en Colette Schneider zich op het avontuur te storten – overigens met behoud van de eigen tuin op het volkstuincomplex. Bij het plannen van de volkstuin, zeg maar het tekenen van de plattegrond, kregen ze hulp van Martijn Baart. Wat hen voor de geest staat is dat ze als ervaren groenvrouwen als het ware het pad effenen voor andere volkstuinders die mogelijk de Peerke Donders-moestuin in de toekomst gaan bebouwen. Want voor hen staat

vast dat het interessant is en goed om te doen om de historische tuin achter het geboortehuis van Peerke het aanzien van een vruchtbare moestuin te laten behouden. Het groeit er goed, er is regelmatig aanloop van bezoekers die graag een praatje maken (buurten) en dan die stilte – “Sereen”, zegt Ans Schreurs.

Vriendinnen en volkstuiniersters Ans Schreurs (links) en Colette Schneider. Foto: Esther Becx.

Grote opknapbeurt voor Peerke Donders Park

NA EEN EEUW SPONTANE GROEI BRENGT RENOVATIE EENHEID IN TILBURGS ERFGOED

Het Peerke Donders Park heeft een grote opknapbeurt gekregen. De werkzaamheden zijn in maart gestart en waren ruim voor de zomer voltooid. Het ontwerp voor de nieuwe inrichting is gemaakt door de Tilburgse landschapsarchitect Rob Wagemakers, bekend van onder meer de Muzentuin achter de Concertzaal. Eenvoud en ingetogenheid zijn volgens hem de kernbegrippen van het vernieuwde Peerke Donders Park.

De renovatie heeft werkelijk schitterend uitgepakt. Het park is een juweel geworden. Het monumentale groen trok de afgelopen maanden opmerkelijk veel extra bezoekers. Wie het nieuwe kleed van het Peerke Donders Park nog niet heeft gezien moet er gauw eens gaan kijken.

Het park zoals dat er nu ligt, is zo gegroeid sinds de jaren twintig van de vorige eeuw en is dus bijna honderd jaar oud. Er zijn steeds nieuwe elementen aan toegevoegd zonder dat ooit aan samenhang is gedacht. Die is nu voor het eerst in al die tijd aangebracht. Bovendien is op een dusdanige manier ingegrepen dat de belangrijkste onderdelen beter zichtbaar zijn geworden, met name het geboortehuisje van Peerke Donders, de kapel en het paviljoen zijn beter zichtbaar worden. Het effect is verbazingwekkend.

Tweedeling in park

De situatie van vóór de renovatie liet volgens Rob Wagemakers een tweedeling zien in een verrommelde omgeving, terwijl alles wat er in het park staat waardevol is. Maar dat laatste kwam door dat eerste niet uit de verf. De tweedeling werd vooral veroorzaakt door een sterke scheiding tussen enerzijds de kapel en het huisje en anderzijds het moderne paviljoen. Deze drie beeldbepalende elementen werden met visuele ingrepen tot een eenheid gesmeed. Rob Wagemakers leverde een knap staaltje werk, en met hem de mensen die het werk hebben gedaan. Genoemd mogen worden Frans van Diessen die het metselwerk en aanverwante voor zijn rekening naam en tuinman Janus van Beurden.

Meeste materialen hergebruikt

Om de ideeën van de landschapsarchitect waar te kunnen maken is onder meer de hoog opgaande begroeiing tussen de gebouwen verwijderd waardoor alles beter in het zicht is komen te liggen. Deze beplanting is in het park herplant, een aardig voorbeeld van groen-recycling. De kapel en het geboortehuisje zijn als het ware visueel opgetild door middel van een hardstenen omranding van 20 centimeter hoog.

De historische volkstuin achter het huisje is een stuk groter en er is een aantal laagstamfruitbomen tussen het geboortehuisje en de kapel geplant. Twee bomen moeten echter worden geveld. Daarvoor in de plaats komen zes nieuwe bomen. Voor de totale uitvoering zijn geen nieuwe materialen gebruikt, maar zijn bestaande middelen zoals stenen volkomen circulair hergebruikt. De kapel, het

geboortehuisje en het paviljoen worden 's avonds verlicht.

In najaar nieuwe entree

Het werk is overigens nog niet klaar. In het najaar van 2021 wordt een nieuwe entree vanaf de Pater Dondersstraat aangelegd waardoor de passant in een oogopslag een overzicht krijgt van het park. Het voorste gedeelte wordt een met gras begroeid nieuw plein waar een paar auto's 'als gast' mogen staan, alsmede invalideparkeerplaatsen. De entree krijgt dus een volkomen nieuw aanzien.

Rob Wagemakers: "Bescheidenheid is de belangrijkste uiting van de identiteit van deze voor Tilburg zo belangrijke plek, deze bescheidenheid wordt door de renovatie benadrukt. Bij Peerke Donders en Tilburg passen geen poeha, maar het moet wel mooi zijn en goed verzorgd."

De wegwijzers zijn niet teruggeplaatst omdat het park overzichtelijker is. Foto: Esther Becx.

Op de foto nog in aanplant, maar in juli was veel groen al tot behoorlijk wasdom gekomen en dat leverde een juweeltje op. Foto: Esther Becx.

Alles staat op z'n kop, zwaar materieel, mensen die van aanpakken weten.... Foto: Esther Becx.

De achterkant van het geboortehuis en de kapel. Nu nog kaal, maar inmiddels helemaal groen met een grotere groentuin achter het huisje en fruitbomen tussen het huisje en de kapel. Foto: Esther Becx.

Het nieuwe aanzicht van het Peerke Donders Park. Duidelijk is het effect te zien van het visueel 'optillen' van de kapel en het huisje. Het gras groeit welig. Foto Esther Becx.

Met een zwaar transport van de firma Gubbels uit Helvoirt arriveert het beeld van Peerke Donders bij Peerke Donders..... Foto: Esther Becx.

Peerke Donders-beeld naar Tilburg

MONUMENTAAL KUNSTWERK (1930) AFKOMSTIG VAN ZUSTERS VAN SCHIJNDEL

Op een dieplader van de firma Gubbels uit Helvoirt is in maart een 1.55 meter hoog beeld van Peerke Donders overgebracht van Schijndel naar het Peerke Donders Park in Tilburg. Bij het beeld uit 1930 hoort een al even monumentale sokkel met een hoogte van anderhalve meter. Het drie meter hoge geheel heeft een plaats gekregen in het Peerke Donders Park. Het staat bij het betreden van het park met de rug naar paviljoen.

Het betonnen beeld is geschonken door de Zusters van Schijndel. Daar stond het in de tuin van het St.-Jozefklooster. Het beeld is gemaakt door kunstenaar Jos Jonkergouw uit Den Bosch. Oorspronkelijk sierde

het kunstwerk de tuin van de Petrus Donders Weeshuis van de Franciscanessen in Schijndel. Toen dat in 1954 werd gesloten, verhuisde het beeld naar de kloostertuin van het moederhuis aan de Pastoor van Erpstraat. In de sokkel zit nog steeds een kogelgat. Dit is er ingekomen tijdens de bevrijding van Schijndel. De Stichting Petrus Donders Tilburg is erg blij met de schenking. Het wordt gezien als een kroon op de grondige renovatie van het Peerke Donders Park. Overste Agnes Vos van de Schijndelse zusters zegt ingenomen te zijn met het feit dat het Peerke Donders-beeld in Tilburg een goede plaats heeft gekregen. Het kunstwerk stond z gezegd niemand in de weg, maar de verplaatsing naar Tilburg ziet ze als

Het beeld van Peerke wordt in de tuin van de Zusters van Schijndel uit de grond getild.

Met vereende krachten wordt het beeld tegen de zijgevel van het Paviljoen geplaatst. Foto: Esther Becx.

een kwestie van vooruitkijken. Van de eens zeer grote congregatie zijn nog 84 zusters in leven. Het klooster waarin ze wonen is verkocht en wordt terug gehuurd voor zolang er nog zusters zijn. Daar komt ooit een eind aan. Vooruitlopend daarop is het beeld van Peerke Donders als het ware veiliggesteld.

In Schijndel blijft overigens een beeltenis van Peerke Donders in het straatbeeld achter. In het portiek van het oorspronkelijke weeshuis aan de Hoofdstraat in Schijndel is in 1979 een door Anton Hanenberg vervaardigde terracotta-afbeelding van de Tilburgse missionaris aangebracht. De volledige naam van de zusters is

Congregatie van de Zusters van Liefde van Jezus en Maria, Moeder van Goede Bijstand te Schijndel. De congregatie werd gesticht in 1836. Het 'liefdewerk' waar de zusters zich op toelagen was onderwijs en zorg. De vrouwen zijn van zeer grote betekenis geweest voor de (Brabantse) samenleving. Ze werkten vanuit 47 kloosters. In Tilburg hadden ze één klooster, het Sint-Lidwinaklooster uit 1936 aan de Pelgrimsdreef. Dit krijgt nu een nieuwe bestemming. In Midden-Brabant waren ze gevestigd in Kaatsheuvel, Loon op Zand en Lage Mierde.

FRANS VAN DIESEN METSELDE DE MUURKES

De Peerke Donders kapel – overigens het enige gebouw in Nederland geïnspireerd op de Surinaamse bouwstijl – heeft een schuin oplopende opgang voor minder valide-bezoekers. Als onderdeel van de renovatie van het Peerke Donders Park zijn de muurtjes bezijden die opgang nieuw gemetseld, een karwei uitgevoerd door Frans van Diessen. Voor hem was dat een interessante 'uitdaging'. "Het was geen alledaags werk. Omdat het afwijkend was moest ik uitvinden hoe ik dat het beste kon doen."

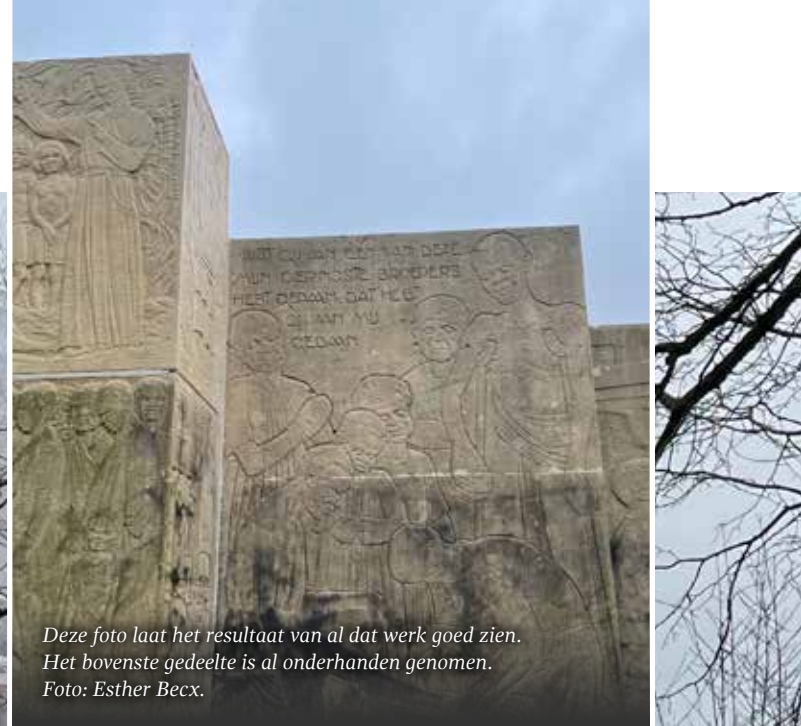
Tilburger Frans van Diessen (1968) is een zeer ervaren bouwvakker die met recht van alle markten thuis mag worden genoemd. Hij is in dienst van bouwbedrijf Heerkens-Van Bavel waar hij een allround-functie heeft bij de afdeling service en onderhoud van gebouwen. "Ik metsel, tegel, stuur, timmer, werk vloeren af....", geeft Frans van Diessen een opsomming van zijn uitgebreide bouwtechnische vaardigheden.

Hij zit al 36 jaar in het vak, hem kun je dus om een boodschap sturen, zoals dat wordt gezegd. Bijzondere klusjes uitvoeren is het liefste wat hij doet. Hij noemt een hele trits voorbeelden waarvan 'de sokkel van d'n Heilige Michiel' het meest tot de verbeelding spreekt. Langs de begraafplaats aan de Bredaseweg in Tilburg staan twintig gietijzeren heiligenbeelden. Het ensemble is een rijksmonument. Er was een tijd dat de gemeente Tilburg er van af wilde. Een beeld, dat van de Heilige Aartsengel Michaël, werd al verkocht.

Het kwam terug, maar de sokkel was al vernield en moest nieuw worden gemaakt. Die klus klaarde Frans van Diessen; je moet heel goed kijken om het verschil met de originelen te zien.

Deze vakman metselde 'de muurtjes' van de invalidenoprit. Frans van Diessen rangschikt het ook onder de bijzondere taken die hij heeft uitgevoerd. Hij kijkt er op terug als 'een bijzonder werk op een bijzondere plek'.

Deze foto laat het resultaat van al dat werk goed zien.
Het bovenste gedeelte is al onderhanden genomen.
Foto: Esther Becx.

KNAP WERK VAN TILBURGS SCHOONMAAK BEDRIJF

Mark van de Sanden spuit de sokkel schoon.
Foto: Esther Becx.

Door het Tilburgse schoonmaakbedrijf Van de Sanden is het monument waarop het leven van Peerke Donders is afgebeeld gereinigd. Dit specialistische werk werd uitgevoerd op 9 maart van dit jaar. Van de Sanden is het schoonmaakbedrijf dat altijd zorgt dat het er bij Peerke Donders netjes uitziet. Het reinigen vraagt een specialistische aanpak omdat het monument een rijksmonument is.

Het is gemaakt door de Roermondse kunstenaar Karel Lücker en op 10 september 1933 ingezegend. Het materiaal (Frans kalksteen) dat hij gebruikte, is hetzelfde als dat van het Nationaal Monument op De Dam in Amsterdam. In de reliëfs zijn scènes uit het leven van Peerke Donders uitgebeeld. Verschillende bijbelteksten vertellen hoe Peerke zijn werk deed in navolging van Jezus. Het beeld is van groot cultuurhistorisch belang. Het wordt tot zijn bekendste werken gerekend, samen met de levensgrote kruiswegstaties in het Kruiswegpark in Roermond.

Het monument uit 1933 is op een vakkundige en specialistische manier schoongemaakt door Van de Sanden Schoonmaakdiensten. Foto: Esther Becx.

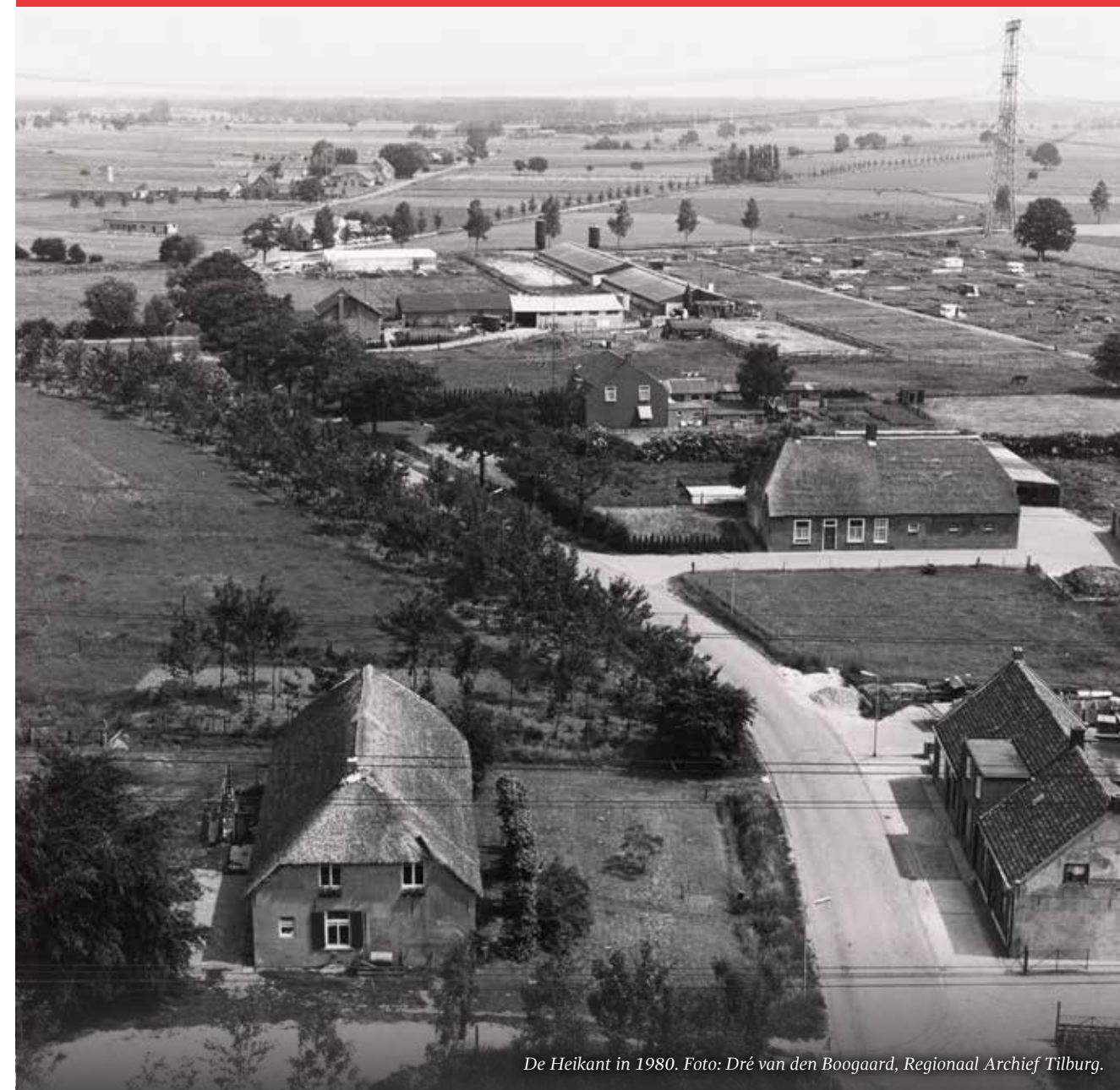
De Heikant: wist je dat...?

De meer dan een eeuw oude en nog steeds zeer populaire Gerarduskalender is een kalender die niet alleen de data van het jaar, maar op elk paginatje ook een interessant feitje over tal van verschillende onderwerpen geeft. De kalender is een uitgave van de redemptoristen en dat verklaart misschien waarom op 26 januari van dit jaar onder het kopje 'Wist je dat?' iets werd verteld over de plaatsnaam Heikant. Peerke Donders werd geboren op de Heikant in Tilburg en hij was een redemptorist.

Volgens de informatie op de Gerarduskalender is Heikant de meest voorkomende plaatsnaam of toponiem in Nederland. Er zijn maar liefst 32 'Heikanten'. Verreweg de

meeste vind je in Brabant. Daarnaast telt Gelderland er vier. In Zeeuws-Vlaanderen ligt het dorpje Heikant tegen de Belgische grens.

De buurtschap waarin Peerke Donders op 27 oktober 1809 het levenslicht zag stond in de vijftiende en zestiende eeuw bekend als 'Die Heyside' of 'Die Heydzijde'. De naam Heikant wordt nu alleen nog door oudere Tilburgers herkend en gebruikt en sterft dus uit. De naam leeft nog wel voort in de naam van de Heikantlaan. En, het Peerke Donders Park ligt in de Heikant...

De Heikant in 1980. Foto: Dré van den Boogaard, Regionaal Archief Tilburg.

*Een belangrijk moment in het leven van Jacques de Leeuw.
In 2010 raakt hij de kist aan met de stoffelijke
overschotten van Peerke Donders in de kathedraal van
Paramaribo. Foto: Paul Spapens.*

OER-TILBURGER EN GROOT ONDER- NEMER GEÏNSPIREERD DOOR DE WAARDEN VAN PEERKE DONDRS

JACQUES DE LEEUW OVERLEDEN

‘Van Sjaak de Leeuw is bekend dat hij veel respect had voor Peerke Donders. Dat was niet alleen een familie-erfenis, maar hij voelde zich tot in het diepst van zijn hart geïnspireerd door de waarden waar Peerke Donders voor stond en die door hem in de praktijk werden gebracht, namelijk zorgen voor een ander, ongeacht wie je bent. Universele waarden, van grote betekenis vandaag de dag. Dit zorgen kan op tal van manieren, als grote ondernemer met veel personeelsleden aan een goede boterham helpen, maar je kunt ook zorg hebben voor de stad die je in je hart meedraagt.’

Dit citaat komt uit de toespraak die Paul Spapens hield tijdens de afscheidsdienst van Jacques de Leeuw, op 16 maart van dit jaar overleden. Paul Spapens, bestuurslid van de Stichting Petrus Donders Tilburg, was door de familie van de op 87-jarige leeftijd overleden ondernemer uitgenodigd zijn ervaringen te vertellen over de man die hij typeerde als ‘een ware Tilburger die zijn grote hart liet spreken’.

Jacques de Leeuw is van grote betekenis geweest voor het erfgoed van Peerke Donders in Tilburg en in Suriname, heel speciaal ook voor de Stichting Petrus Donders Tilburg. In zijn persoonlijke toespraak in de St. Dionysiuskerk, op een paar honderd meter van de geboorteplek van Jacques de Leeuw, bracht Paul Spapens nadrukkelijk óók de dankbaarheid van de stichting onder woorden.

Hoezeer Peerke Donders een rol speelde in leven, denken en doen van Jacques de Leeuw bleek wel uit het feit dat een beeldje van de Tilburgse missionaris een prominente plek had op het altaar van de kerk van ’t Haaïke, zoals de Tilburgers de stedelijke moederkerk noemen. In zijn preek refereerde pastoor Jeroen Miltenburg aan dat beeldje en ging hij uitvoerig in op datgene wat Jacques de Leeuw voor Peerke voelde en zich door hem liet inspireren. Dit is een bijzondere constatering afgezet tegen het zeer vele dat Jacques de Leeuw voor de samenleving heeft gedaan.

*Jacques de Leeuw, 1933-2021: ondernemer, uitgever,
weldoener én Tilburger. Foto: Paul Spapens.*

*Afscheid van Jacques de Leeuw in de St. Dionysiuskerk. Tijdens
de afscheidsdienst stond een beeldje van Peerke Donders op het
altaar. Foto: Hennie van Schooten.*

Een aantal citaten uit de preek van Jeroen Miltenburg spreekt boekdelen:

- Als kind ging hij met zijn oma en met zijn moeder naar de vieringen van Peerke Donders. Voor Peerke heeft Jacques altijd een grote voorliefde en bewondering gekend.
- Peerke Donders heeft zijn leven ingezet om vanuit zijn geloof en naastenliefde de arme mensen in Suriname te helpen, vooral hen die aan lepra leden. Aan dit werk van barmhartigheid heeft Peerke zijn leven gegeven. Het geven dat kenmerkend is voor Peerke, heeft ook Jacques gestimuleerd tot geven. Anderen kansen geven. Door kansen kun je beter worden. Het geven van kansen aan diegenen die een talent hebben en zich inzetten om dat te laten groeien.
- Peerke zag in elke mens zijn waarde, ook en juist als die mens arm en ziek was. Hij was begaan met iedereen, in alle eenvoud. Peerke Donders was voor Jacques een inspiratiebron.
- Ook Jacques de Leeuw had een respect dat hij aan iedereen gaf, en dat respect wilde hij ook graag (terug) ontvangen. Anderen helpen zeker als ze in nood zijn.
- Net als Peerke had Jacques een gevoel voor Barmhartigheid. Iets terug doen voor de gemeenschap. Wat je verdient moet je delen met anderen, iets teruggeven aan de samenleving.

GEDOOPT DOOR PEEKE DONDRS VONDST HISTORISCHE FOTO INDIAANSE VROUW IN SURINAME

Deze indiaanse vrouw is gedoopt door Peerke Donders. Dat wordt althans aangenomen omdat het achter op deze oude foto is geschreven. Het is hoe dan ook een bijzonderheid die boven water kwam in het archief van het bisdom Suriname in Paramaribo. In dit archief zit een bijzonder rijke collectie archiefstukken vanaf de achttiende eeuw. Wat betreft de meer recente tijd komen er ook foto's in voor.

Een bekend probleem met zulke historische foto's is dat veelal informatie ontbreekt. Daarom is van deze vrouw slechts bekend dat ze niet alleen is gedoopt door Peerke Donders, maar dat ze ook behoorde tot de Arowak-indianen. De beheerders van het archief, Chequita Goedschalk en Idris Kortram, hebben een oproep gedaan voor meer informatie, maar dat heeft niets opgeleverd. Wellicht te lang geleden.

De Arowakken vormden ooit de oorspronkelijke bevolking van Suriname. Tegenwoordig leven er in Suriname nog drieduizend en in Nederland 500. Het is dus in theorie mogelijk dat een van hen dit verslagje in de Peerke Nieruwsbrief leest en deze vrouw herkent. In Suriname is het nu de kleinste bevolkingsgroep. Peerke Donders bezocht gemeenschappen van de Arowakken.

De Peerke Donders-kapel gaat uit in de jaren '20 van de vorige eeuw. Deze foto is te vinden op een elektriciteitskastje op de Heuvel in Tilburg. Foto: Caroline Evers.

HISTORISCHE FOTO PEERKE DONDRS OP ELEKTRICITEITSKASTJE

SLIMME ACTIE MOOI WAPEN TEGEN VANDALISME

De her en der in de binnenstad van Tilburg geplaatste elektriciteitskastjes hebben een in het oog lopende verfraaiing. Er zijn stickers op bevestigd van foto's uit het verleden van Tilburg. Zo kun je bij wijze van verrassing oog in oog staan met een foto van het in Tilburg nog steeds befaamde Driekoningenzingen. Op De Heuvel is een sticker aangebracht met een foto van bezoekers bij de kapel op het Peerke Donders Park. De foto's komen uit de collectie van het Regionaal Archief Tilburg.

Het idee van het bestickeren van de foeilelijke elektriciteitskastjes met historische foto's was van Stefan van Aarle, destijds Kwartiermaker (later regisseur) in de binnenstad in opdracht van het Binnenstad Management Tilburg. Stefan van Aarle: "Het primaire doel was het verfraaien van vieze plekken. De kasten waren veelal besmeurd, beplakt of beklad. Sinds het aanbrengen van de foto's is deze vorm van vervuiling zo goed als verdwenen. Samen met stadsgids Marcel de Reuver en het Regionaal Archief hebben we de juiste foto bij elke plek gezocht. De historische foto's zijn in 2017 op ruim veertig elektriciteitskasten aangebracht. Je vindt ze alleen in de binnenstad."

BOEKJE PEEKE DONDRS EN SURINAME

EEN INTRODUCTIE VOOR KINDEREN VAN ROND DE TIEN JAAR

'Het is echt een voorbeeld voor andere musea en heemkundekringen.' Dit mooie compliment werd uitgedeeld aan de samenstellers van 'TILburgerschap, Peerke Donders en Suriname'. Het door het Stedsmuseum Tilburg uitgegeven boekje werd besproken in de Koerier, een altijd lezenswaardig periodiek van Brabant Heem.

Al even lezenswaardig is het boekje waarin Peerke Donders en zijn rol in Suriname wordt uiteengezet voor kinderen van circa tien jaar. Daarin zijn niet alleen de uitgever, maar uiteraard ook de makers zeer geslaagd. Elle van Lieshout en Erik van Os tekenden voor de teksten, de illustraties zijn van de hand van Jeroen de Leijer. Een compliment voor het resultaat is op zijn plaats.

En dit compliment is verdiend omdat de samenstellers er in zijn geslaagd grote thema's waarmee volwassenen in de hedendaagse samenleving vrijwel dagelijks worstelen, voor de doelgroep toegankelijk te maken. Écht een prestatie! Denk aan onderwerpen als de vrijheid van godsdienst en slavernij. Dat laatste thema past erg goed bij Peerke Donders, die in zijn brieven schande sprak over de erbarmelijke omstandigheden waarin slaven in Suriname moest leven – nog los van het feit dat ze slaaf waren. Slavernij is een van de ergste misdaden die mensen kunnen begaan.

De opzet en de inhoud zijn ook voor volwassenen een aanrader, al is het geheel natuurlijk op kinderen gericht. De zware lading wordt verpakt in een buitengewoon speelse en kleurrijke vormgeving. De teksten zijn hartstikke goed, met spelletjes worden kinderen gestimuleerd om na te denken en zelf een mening te vormen. Helemaal van deze tijd is het vel met stickers van emoticons waarmee de kinderen als het ware een waardeoordeel uit kunnen spreken over de verschillende onderwerpen.

Aansprekend is ook de manier waarop de thema's worden geplaatst in de context van wat burgerschap is gaan heten, in Tilburg voor de hand liggend vertaald in TILburgerschap. Dat is tegelijk ook de titel van het boekje. Mooi is dat de uitleg van het zo belangrijke burgerschap, een fundament onder de samenleving, rechtstreeks wordt gelinkt aan wat Peerke Donders dreef (los van het winnen van zieltjes), namelijk zorgen voor elkaar, elkaar helpen, zonder daar iets voor terug te krijgen. Wat ontzettend goed dat dit boekje is gemaakt!

Het boekje kan worden besteld bij info@stadsmuseumtilburg.nl

**GESCHREVEN PORTRET PEEKE DONDRS
IN SURINAAMS BISBOMBLAD 'OMHOOG'**

'PATROON VAN DE AMAZONE' VERFOEIDE SLAVERNIJ

Op geen mis te verstane manier heeft bisschop Karel Choennie van Suriname in het Surinaamse bisdomblad 'Omhoog' zijn mening gegeven over het feit dat in Nederland geen spijt wordt betuigd voor het slavernijverleden.

Nadat hij heeft beschreven hoe Peerke Donders gruwde van de zweepslagen die tegen betaling aan de staat aan slaven (hij gebruikt nooit het woord slaafgemaakten) werden toegediend achter Fort Zeelandia (deze plek kun je nog altijd bezoeken), stelt bisschop Choennie: 'De gruwelijkheden vonden plaats in naam van de Koning der Nederlanden. Het is voor mij daarom onbegrijpelijk, dat vooraanstaande Nederlandse politici zich in allerlei bochten wringen om geen spijt te betuigen of excuses aan te bieden voor het leed dat de Nederlandse staat berokkend heeft. Het is beslist onvoldoende om te zeggen dat het andere tijden waren. Misschien hebben de politici de brieven van Petrus Donders nooit gelezen. Dan wordt het de hoogste tijd. De koning zou zich hierover eens moeten uitspreken.'

Bisschop Karel Choennie van Suriname met achter tegen de muur een afbeelding die in Rome werd gebruikt tijdens de zaligverklaring van Peerke Donders.

Bisschop Karel Choennie schreef een portret over Peerke Donders op verzoek van het tijdschrift Gerardus. Dit wordt door de redemptoristen uitgegeven. De hoofdredacteur is Henk Erinkveld, bestuurslid van de Stichting Petrus Donders Tilburg. Het geschreven portret is in twee afleveringen gepubliceerd. Wie de totale tekst wil lezen (een aanrader) kan deze opvragen bij coördinator Esther Becx van het Peerke Donders Paviljoen, info@peerkedonders.nl.

Zeer behartenswaardig voor de Nederlanders is ook hoe Peerke Donders tegenwoordig (onder meer) wordt gezien in Suriname. Veel meer dan in Nederland is de bevolking verontrust over de aantasting van het Amazonegebied. De leprakolonie Batavia waar Peerke Donders het grootste deel van zijn leven werkte ligt in het Amazonegebied. Bisschop Karel Choennie noemt de Tilburgse missionaris de 'Patroon van de Amazone'. 'Peerke Donders blijft mij inspireren, zeker nu de Amazone bedreigd wordt door dezelfde hebzucht waarvan hij een afschuw had.'

EEN T-SHIRT IN DE KAPEL

Gemiddeld ontvangt het Peerke Donders Paviljoen twee tot drie nieuwe objecten per maand. Deze worden altijd in dank aanvaard en voor de toekomst veiliggesteld in het archief. Doorgaans worden die objecten persoonlijk afgeleverd of de schenker stuurt een pakketje. Toen op 12 maart de kapel op het Peerke Donders Park werd geopend bleek iemand een heel eigen methode te hebben bedacht om een schenking te doen. Tot grote verrassing hing er, keurig op een hangertje, een bont, uit Suriname afkomstig t-shirt van Peerke Donders. Daaraan was een brief van de afzender bevestigd. Zonder dat we de afzender kennen, willen we deze persoon hartelijk danken.

ARTIKEL GEEFT DE BETEKENIS VAN TILBURGSE MISSIONARIS VOOR SURINAME GOED WEER

Bisdomblad Suriname staat stil bij 39 jaar zaligverklaring Peerke Donders

Bisdomblad Omhoog van het bisdom Suriname besteedt regelmatig aandacht aan Peerke Donders. In Suriname wordt hij gezien als nationale heilige en als patroon van het Amazone-gebied. Ter gelegenheid van de 39ste verjaardag van diens zaligverklaring schreef Angela Gorre een bijdrage over de betekenis die Peerke Donders volgens het bisdom heeft voor Suriname. De schrijfster noemt 'de doodgevone jongen uit Tilburg' 'een voorbeeld in onze tijd'. Een aantal citaten uit dit artikel:

'We kennen ondertussen zijn levensverhaal. Na een harde jeugd als zoon van een arm gezin in Tilburg ging hij de voor hem moeizame weg naar zijn levensideaal: hij wilde zich als priester helemaal aan God en de medemens toewijden. Wanneer hij na veel moeilijkheden op 31-jarige leeftijd tot priester werd gewijd, kwam hij kort erna naar Suriname. Hij werkte een tijdlang in de stad en op de plantages onder de slaven. Later ging hij naar het binnenland om zich voor de binnenlandbewoners in te zetten. Op Batavia trok hij zich het lot van de melaatsen aan en ging onder hen leven en werken.'

'Voorbeeld in onze tijd'

Onder de typering van Peerke als 'voorbeeld in onze tijd' plaatst Angela Gorre hem in relatie tot alle eigentijdse ontwikkelingen in Suriname: 'In deze tijd merken wij hoe velen uiting geven aan hun bezorgdheid en verontrusting over de huidige situatie in ons land. Wij merken hoe er onder het volk een stemming heerst van onzekerheid over de politiek en over de gezondheidstoestand. Men

vreest dat de kwade invloeden steeds meer greep krijgen op de gang van zaken in ons land en dat door het kweken van haat tegen medeburgers verdeeldheid wordt gezaaid in de gemeenschap. We gaan voorbij aan de vele positieve factoren en de rijke mogelijkheden tot een goede ontwikkeling van de Surinaamse samenleving.'

'Alleen door macht van deze liefde zullen wij gedwongen worden om ons geheel in te zetten voor onze taak ten behoeve van de gemeenschap en onze medeburgers. Het is deze liefde voor Suriname die Petrus Donders volledig beheerst heeft. Hij heeft zich 45 jaar lang met hart en ziel kunnen toewijden aan de Surinaamse kerk, aan de zieke mens. Daarom staat hij midden in onze tijd als een lichtend voorbeeld van zelfopofferende liefde en edelmoedige trouw aan een levensopdracht.'

'Onze heilige'

'Suriname deelt op 23 mei 2021 al 39 jaar in eer en glorie van deze roemvolle dag, omdat pater Donders onze heilige is, een van ons allen. Wij noemen hem hier al een heilige, omdat hij door zijn grote liefde een met ons is geworden en zijn leven verbonden heeft met het lot van het Surinaamse volk. Zijn liefde ging naar iedereen uit. Hij stond voor eenieder klaar. Hij kende geen onderscheid: hij koos ervoor om er te zijn voor de melaatsen. Het is die uitverkiezing die een opdracht inhoudt. We moeten ons zo'n heilige ook waardig tonen. Wij moeten hem laten voortleven in deze Surinaamse samenleving met haar idealen van liefde voor medemens en trouwe plichtsvervulling. Moge de zaligverklaring tot zegen zijn van ons allen en van ons geliefd land Suriname.'

Peerke Donders-kaarsen branden samen met kaarsen van O.L. Vrouw Altijd Durende Bijstand op melaatsenkolonie Batavia. Foto: Paul Spapens

Het citaat in volle omvang tegen de gevel van het Peerke Donders Paviljoen maakt een diepe indruk. Foto: Esther Becx.

Citaat Peerke Donders tegen slavernij bevestigd tegen Tilburgs museum

AFFICHE VAN 80 METER LANG EN 55 CENTIMETER BREED IS BIJDRAGE AANDACHT VOOR SLAVERNIJVERLEDEN

Op dinsdag 18 mei en woensdag 19 mei werd over de volle omvang van het Peerke Donders Paviljoen een beroemd citaat van Peerke Donders aangebracht. In dit citaat uit een van zijn brieven (1846) spreekt de Tilburgse missionaris zich in zeer sterke bewoordingen uit tegen slavernij. Het enorme affiche in het oorspronkelijke handschrift van Peerke zelf tegen de bovenkant van het museum bestaat uit een lint van tachtig meter lang en 55 centimeter hoog.

Met deze actie mengt de Stichting Petrus Donders Tilburg zich letterlijk zeer zichtbaar in de discussie die is ontstaan over het slavernijverleden in relatie tot het standbeeld van Peerke Donders in het Wilhelminapark. "Peerke Donders heeft zich altijd vol afschuw over slavernij uitgesproken", aldus stichtingsvoorzitter Hein van Oorschot. "Wie anders suggereert, beledigt op een schandalige manier deze compassievolle verzorger van de ergste zieken, ongeacht hun afkomst of achtergrond."

Het citaat dat als affiche tegen het Peerke Donders Paviljoen wordt aangebracht luidt als volgt: *'O, had men hier zooveel zorg voor het behoud en welzijn der slaven, als men in Europa voor de lastdieren heeft, dan zou het er beter uitzien. Wee! Wee!, Suriname in de grooten Oordeelsdag!! Wee! Wee! Ja, duizendmaal wee den Europeanen, den eigenaren van plantageslaven, den administrateurs, den directeurs en blank-officieren, die allen over de slaven heerschen!! Ongelukkig zij, die zich met het zweet en bloed verrijken van die arme slaven, die geen verdedigers vinden dan God!'*

Peerke Donders, geboren in Tilburg in 1809 en overleden in Suriname in 1887, schreef 55 brieven, vrijwel allemaal vanuit Suriname naar Nederland. De brief met het citaat uit 1846 was gericht aan bisschop G. van Someren. Hij was een van de weldoeners die het financieel mogelijk had gemaakt dat de arme weverszoon een priesteropleiding kon volgen. Pas in 1863 werd de slavernij in Nederland afgeschaft. Peerke Donders was zelf geen strijder tegen slavernij (hij had een andere opdracht gekozen), maar het citaat geeft wel aan hoe hij er over dacht en hij was ook niet bevreesd zijn grote afschuw uit te spreken.

Met het aanbrengen van het citaat tegen de muren van het Peerke Donders Paviljoen wil de Stichting Petrus Donders Tilburg op een eigen wijze een duidelijke nuancering aanbrengen in de discussie die is ontstaan over het Peerke Donders-standbeeld in het Wilhelminapark. De uitbeelding wordt door tegenstanders gebracht als een uitdrukking van een superieure witte priester en een onderdanige slaafgemaakte (overigens afgebeeld als een leprapatiënt, voor wie Peerke Donders zich tientallen

Voorzitter Hein van Oorschot van de Stichting Petrus Donders Tilburg staat Omroep Brabant te woord. De pers toonde veel belangstelling voor het citaat. Foto: Paul Spapens.

jaren heeft ingezet). Juist het citaat maakt duidelijk wat het standpunt inzake slavernij van Peerke Donders was. Hij was een fel tegenstander van slavernij. Tilburg was trots op Peerke Donders toen hij in 1926 zijn standbeeld kreeg. En hij betekent nog steeds veel voor de stad en voor veel mensen omdat hij symbool staat voor het universele streven van 'goed zorgen voor elkaar'.

De panelen met het citaat worden aangebracht tegen de gevel van het Peerke Donders Paviljoen. Foto: Esther Becx.

Foto: Esther Becx.

ANSICHTKAART VAN CITAAT TEGEN GEVEL

Van het citaat tegen de gevel van het Peerke Donders Paviljoen is een ansichtkaart gemaakt. De kaart is gratis verkrijgbaar in het Peerke Donders Paviljoen en bij de Tilburgse VVV.

Aan de voorkant staat een foto van het paviljoen met daaronder het volledige citaat in origineel handschrift van Peerke Donders. Aan de achterzijde staat de volgende tekst: Het citaat op de voorkant van deze kaart is ontleend aan een brief die Peerke Donders in 1846 vanuit Suriname schreef aan professor monseigneur G. van Someren. Hij was een van de personen die de op 27 oktober 1809 geboren Tilburger financieel ondersteunde tijdens zijn priesteropleiding.

Het citaat is een uiterst krachtige stellingname tegen slavernij. Het complete citaat is in mei 2021 op een spandoek van 80 meter lang en 55 centimeter breed aangebracht tegen de gevel van het Peerke Donders Paviljoen. Geïnspireerd door Peerke Donders wil de Stichting Petrus Donders Tilburg hiermee een glashelder statement afgeven over slavernij: een van de ergste misdaden die mensen kunnen begaan.

NIET NAAR LOURDES? DAN NAAR PEERKE!

Onder leiding van pater Henk Erinkveld, bestuurslid van de Stichting Petrus Donders Tilburg, maken de deelnemers aan de Pelgrimini een rondgang langs de Kruisweg in het Park. De bloeiende hortensia's zijn geplant tijdens de recente renovatie van het park. Foto: Esther Becx.

PELGRIMINI VAN HUIS VOOR DE PELGRIM BELANGRIJK VOOR LANDELIJKE BEKENDHEID

'Pelgrimini'. De dame die opnames kwam maken voor www.katholiekleven.nl moest even oefenen op dat woord. Het is een creatieve uitvinding van het 'Huis voor de Pelgrim', de organisatie die al een eeuw lang haar sporen heeft verdiend in de wereld van bedevaarten, met name naar Lourdes. Maar net als de hele reiswereld kwamen vanaf maart 2020 de meerdaagse pelgrimsreizen naar oorden als Rome, Fatima en Lourdes stil te liggen.

Om de sfeer van pelgrimeren levend te houden organiseert de in Maastricht gevestigde, maar landelijk opererende bedevaartorganisatie toch een pelgrimage. Onder de naam Pelgrimini (kleintje pelgrimage) vinden deze zomer eendaagse pelgrimsreizen dicht bij huis plaats, zoals naar Gerardus in Wittem, Klein-Lourdes in Tienray, Maria in Banneux (B) en Heiloo (NH). En op 8 juli kwamen de Pelgrimini-pelgrims ook naar Peerke Donders. Uiteraard coronaproof: niet met z'n allen in een bus, maar mensen uit het hele land kwamen op eigen gelegenheid naar Tilburg - en er was een maximum van 25. Dat aantal was al gauw bereikt, een teken dat Peerke Donders in den lande bekendheid geniet.

De deelnemers aan het eendaagse pelgrimsbezoek aan Peerke Donders waren zeker niet alleen doorgewinterde Lourdesgangers, maar ook mensen die nieuwsgierig waren geworden door de uitnodigende folders die landelijk waren verspreid.

Zij maakten kennis met Peerke en het heiligdom rond zijn geboortehuisje. Een rondleiding door het Paviljoen en de documentaire van Lout Donders, waarin hij met zijn zoontje Max langs 'de plekken van Peerke' reist, vulden de ochtend. Na een lunch in horecagelegenheid Bij Peerke Donders en een bezoek aan het geboortehuisje ging pater Henk Erinkveld, redemptorist en bestuurslid van de Stichting Petrus Donders Tilburg, voor in een viering die bestond uit een bezinnende rondgang langs de kruisweg in het fraai gerenoveerde park. Het slot in de kapel bestond uit het tafelgebed en communie.

Wie Peerke Donders en het park nog niet kenden - en dat waren bijna alle pelgrims - beleefden een verrassende, mooie dag. Er is nu al zoveel meer belangstelling getoond, dat er op donderdag 4 november een volgende Pelgrimini naar Peerke is gepland. Belangstellenden zie www.huisvoordepelgrim.nl tel. 043-3215717.

DENIS HENDRICKX IN SPECIAL GESCHIEDENIS TIJDSCHRIFT

De gemiddelde mens zal even naar adem happen als hij leest dat Denis Hendrickx elke werkdag om half vier naast zijn bed staat. Op zondag slaapt hij uit, tot half zes! Denis Hendrickx (Alphen 1949) is bestuurslid van de Stichting Petrus Donders Tilburg en hij is abt van de norbertijnenabdij van Heeswijk Dinther. De orde bestaat dit jaar negen eeuwen, een van de aanleidingen om in 2021 het Brabants Kloosterjaar te organiseren. Naar aanleiding daarvan verscheen een special van In Brabant, een populair-wetenschappelijk tijdschrift over Brabantse geschiedenis en erfgoed. In een uitgebreid interview wordt de doopceel gelicht van Denis Hendrickx, sinds jaar en dag betrokken bij de Stichting Petrus Donders Tilburg.

In het openhartige verhaal wordt gesteld dat het voor de in 1988 tot priester gewijde norbertijn een teleurstelling is dat homoseksuele relaties nog altijd niet kunnen worden gezegend. Dat het leven van een abt niet zonder zorgen is, zelfs grote zorgen, blijkt wel uit het openhartige inzicht dat hij geeft over hoe de coronaperiode voor de abdij in financieel-economisch opzicht zeer zwaar is. Interessant is hoe Denis Hendrickx de toekomst van de abdij ziet. Abt Hendrickx ziet de toekomst van de abdij en haar bewoners helemaal niet somber in. "Je moet wat ruimer denken. De traditionele vorm van het kloosterleven heeft het moeilijk, maar de kern van het religieuze leven is boeiend en uitdagend." En Hendrickx zegt vervolgens: "Ik geloof best in de toekomst, maar je moet risico's durven nemen."

De eerste pagina van het interview met Denis Hendrickx in het tijdschrift In Brabant juni 2021.

Esther Kock trad recent toe tot het bestuur van de Stichting Petrus Donders Tilburg.

ALLROUNDER GAAT HET LIEFST VOL AAN DE BAK

ESTHER KOCK, NIEUW BESTUURSLID STICHTING PETRUS DONDEERS

De Stichting Petrus Donders Tilburg mocht onlangs een nieuw bestuurslid welkom heten: Esther Kock, 60 jaar oud, getrouwd en moeder van vijf volwassen kinderen. Ze typeert zichzelf als een 'allrounder die het liefst met de poten in de modder staat'. Dit om te weten wat er werkelijk speelt en om te kunnen bepalen wat precies nodig is. "Ik ben een allrounder. Een denker en een doener. Het liefst ga ik vol aan de bak", aldus Esther Kock.

Ze stelt zich verder zelf voor: "Ik zit al weer even in een nieuwe fase in mijn leven: de zogeheten 'empty nest' fase, zonder thuiswonende kinderen. Dat gaf mij een aantal jaren terug mentale ruimte om te bewegen. Ruimte om een nieuwe stap te maken. Ik ben drie jaar geleden aan de slag gegaan in de gemeente Waalwijk als senior communicatieadviseur/coördinator van team Communicatie. En hele uitdaging omdat ik voordien nog nooit leiding heb gegeven."

"Direct na mijn studie heb ik gekozen voor het publieke domein. Begonnen bij ministeries, later gaan werken bij de gemeente. Een heel bewuste keuze omdat ik graag maatschappelijke meerwaarde lever. Mijn ambitie is om (overheids)organisaties communicatief naar een hoger plan te tillen. Als professional, maar vooral als teamspeler. Om die reden ben ik bijna twee jaar geleden lid geworden van de Huurdersvereniging van de Leyhoeve. En heb ik onlangs 'ja' gezegd tegen de Peerke Dondersstichting."

GEBOREN TILBURGERS VOEGDE ACHTERNAAM MOEDER TOE AAN DIE VAN ZIJN VADER STAN DONDERS VAN EIJCK GROTE NAAM ALS COMPONIST EN DIRIGENT

Dat achter de familienaam Donders veel kwaliteiten en talenten schuilgaan blijkt op de tentoonstelling 'Van pest tot corona' in het Peerke Donders Paviljoen. Daar wordt onder meer aandacht besteed aan de in Tilburg geboren Frans Donders, de grondlegger van de oogheelkunde in Nederland. Veel minder bekend, althans tegenwoordig, maar in zijn tijd een naam die er toe deed was Stan Donders van Eijck.

Hij werd in 1903 geboren in Tilburg en overleed in 1987 in Amsterdam. Hij was een begenadigd componist en dirigent. Als uitvoerend artiest voegde hij de achternaam van zijn moeder toe aan die van zijn vader: Donders van Eijck. In de jaren dertig van de vorige eeuw was hij een veel gevraagd dirigent in Duitsland, Oostenrijk en Tsjechië. Van 1938 tot 1941 dirigeerde hij het Tilburgs Stedelijk Orkest (TSO). In 1940 richtte hij de Tilburgse Oratorium Vereniging op. Aan de Tilburgse Muziekschool (nu Factorium) was hij vanaf 1941 docent compositie.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog toonde hij zich uit het goede hout gesneden. Hij weigerde zich aan te sluiten bij de Kulturkammer. Daardoor moest hij stoppen met zijn werk voor de TSO en werd hij door de Duitsers opgesloten

in gijzelaarskamp Haaren. Samen met andere prominente Nederlanders en Tilburgers (onder wie prof. dr. Jan de Quay) diende hij daar als gijzelaar. Na de oorlog werkte Stan Donders van Eijck onder meer als dirigent voor de Philips Orkestvereniging. Van zijn hand verscheen in 1951 een beknopte muziekgeschiedenis.

Op deze foto is een werk te zien van de componist Stan Donders van Eijck. Het muziekschrift is eigendom van Henk Weijters, vrijwilliger in het Peerke Donders Paviljoen. Foto: Paul Spapens.

PEERKE PASSAGE IN VERNIEUWDE GERARDUS- KAPEL IN WITTEM

Klooster Wittem, het thuis van de redemptoristen in Nederland, wordt momenteel verbouwd. Een belangrijk onderdeel van de ingrijpende vernieuwing is de totale metamorfose van de Gerarduskapel. Deze grote ruimte herbergt straks onder meer de receptie van het klooster en de boekwinkel. In de oude situatie stond een beeld van Peerke Donders in een klein altaar tegen een zijmuur van de Gerarduskapel. Dit beeld blijft staan. Voortaan loopt een gang vanaf de ingang langs de receptie, de boekwinkel en een nieuwe ontmoetingszaal met de mooie naam Scala. De bezoeker passeert daarbij het Peerke Donders-beeld. Deze gang wordt Peerke Passage genoemd.

De indrukwekkende gevel van Klooster Wittem. De verbouwingen vinden plaats in het gedeelte uiterst links. De Peerke Passage kon nog niet worden gefotografeerd omdat deze nog onder constructie is. Foto: Paul Spapens

Nu aanmelden voor groepswandelingen april en mei volgend jaar

PEERKEPAD BLIJFT LEKKER LOPEN

Deelnemers aan het PeerkePad onderweg door hemelse natuur. Foto: Klooster Wittem.

‘Een ronduit mooie wandeling door de Geul- en de Maasvallei en door prachtige natuurgebieden in Belgisch Limburg en de Brabantse Kempen.’ Deze loftuiting over het PeerkePad, de pelgrimswandeling tussen Peerke Donders in Tilburg en Wittem in Zuid-Limburg (vice-versa), stond in De Jacobsstaf nummer 128, jaargang 2020. De Jacobsstaf is een kwartaalmagazine (oplage 14.000) van het Nederlands Genootschap van Sint Jacob, een blad met een achterban die wat wandelen betreft van wanten weet.

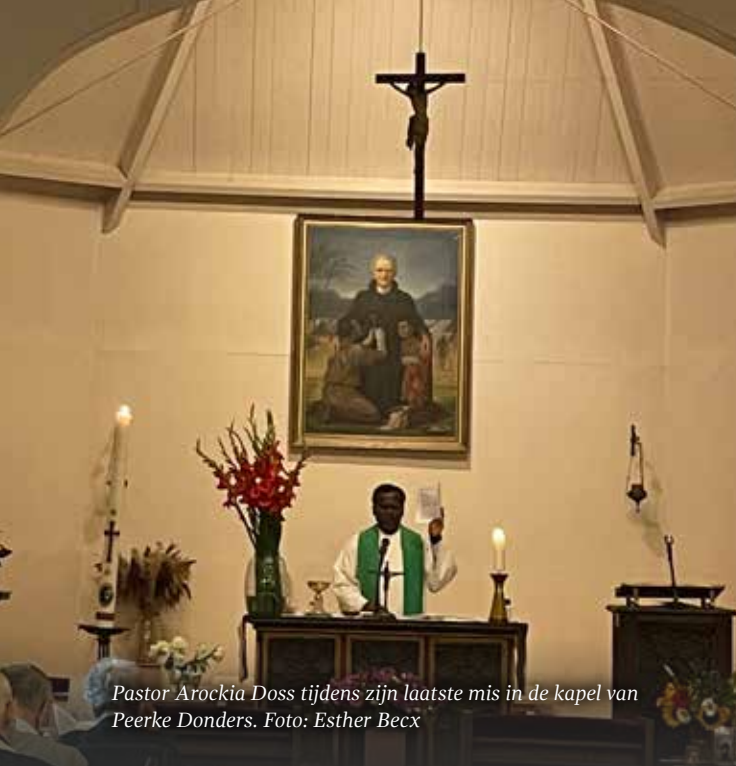
Het gaat goed met het PeerkePad, onder andere getuige het feit dat de gids waarin deze meerdaagse pelgrimsroute staat beschreven maandenlang in de boekentoptien stond van de Kloosterboekenwinkel in Wittem. In deze winkel komen veel wandelaars, er is een keur aan wandelgidsen verkrijgbaar.

Boekenverkoper Gerard Prickaerts van de Kloosterboekenwinkel zegt over de grote belangstelling voor PeerkePad dat hij wekelijks bestellingen uit heel het land ontvangt. “PeerkePad spreekt tot de verbeelding.” Mensen die de route hebben gelopen spreken van een ‘gewoon mooie tocht’ – de tocht geeft het pelgrimsgevoel maar dan niet door drie maanden onderweg te zijn. Een week blijkt dan genoeg te zijn om dat pelgrimsgevoel op te roepen.

Groepswandelingen

Onder leiding van Henk Erinkveld kan PeerkePad ook als groepswandeling worden gemaakt. Tot op heden vertrok jaarlijks één groep. De belangstelling hiervoor is echt zo groot dat er een tweede tocht aan werd toegevoegd. Ook deze voor september geplande wandelingen zijn al volgeboekt. De eerste aanmeldingen zijn al binnen voor de PeerkePad-groepswandelingen in april en mei volgend jaar. De tocht van 160 kilometer duurt zeven dagen. De etappes zijn tussen de 22 en 29 kilometer lang. Overnachtingen zijn in vijf hotels en in een pelgrimshuis. Informatie en aanmelden h.erinkveld@redemptoristen.nl

Pastor Arockia Doss tijdens zijn laatste mis in de kapel van Peerke Donders. Foto: Esther Becx

NORBERTIJN KEERT TERUG NAAR ZIJN GEBOORTELAND INDIA

Pastor Arockia Doss neemt afscheid in kapel Peerke Donders

Op dinsdag 6 juli nam pastor Arockia Doss met een eucharistieviering in de kapel van Peerke Donders afscheid van Peerke Donders. De norbertijn was de vaste voorganger tijdens de diensten op de eerste dinsdag van de maand in deze monumentale kapel.

Arockia Doss keerde in de eerste week van augustus terug naar zijn norbertijngemeenschap in Sembattu in de Indiase deelstaat Tamil Nadu. 7,5 jaar is hij lid geweest van de kleine norbertijngemeenschap van De Schans in Tilburg-Noord. Hij was niet alleen als pastor werkzaam op De Schans en bij Peerke Donders, maar ook bij de zusters norbertinessen in Oosterhout.

Het pastorale werk is volgens abt Denis Hendrickx voor Arockia Doss niet altijd makkelijk geweest. Hij moest enorm wennen aan de situatie in Nederland, zowel pastoraal als wat betreft bijvoorbeeld de taal en het eten. Aardig is dat hij steeds meer de Indiase en de Nederlandse keuken combineerde. Denis Hendrickx: "Hoe begrijpelijk ook, velen betreuren het genomen besluit." Volgens hem is nog niet duidelijk hoe zijn opgevallende plaats wordt ingevuld.

TIJDSBEELD:

PEERKE-BESTUUR VERGADERT DIGITAAL

Deze door bestuurslid Lout Donders gemaakte foto heeft een zekere historische waarde. Omdat corona fysieke vergaderingen niet toeliet, nam het bestuur van de Stichting Petrus Donders Tilburg, als zoveel andere mensen in Nederland, zijn toevlucht tot digitaal vergaderen. In dit geval betrof het een TEAMS-vergadering op 11 februari van dit jaar. Het grote portret van Peerke Donders boven het scherm met de deelnemende bestuursleden is een zogeheten screen-saver op de laptop van Lout Donders.

Aan het vergaderen zijn van links naar rechts en van boven naar beneden: Sjef Heerkens, Jan Kerkhofs (penningmeester), Denis Hendrickx, Peter Liebrechts (secretaris), Hein van Oorschot (voorzitter), Jan Haans, Esther Becx (coördinator), Caroline Evers en Paul Spapens. Op de foto ontbreken de bestuursleden: Henk Erinkveld, Kenneth Stam en Esther Kock (toen nog geen bestuurslid).

PEERKE WERKTE IN 'FABRIEKSHUIS' LAURENTIUS JANSSENS

AANDACHT VOOR 'ARME SUKKELAAR' IN TILBURGS BIJNAMENBOEK

Een van de meest opmerkelijke werken in de zeer goed gevulde kast met boeken over Tilburg is het Tilburgs Bijnamenboek van Karel de Beer. Dit interessante boek waarvan de eerste druk verscheen in 2000, staat tegenwoordig op Cubra, een rijk gevulde website over de cultuur in Brabant. Een bezoek is altijd de moeite waard (www.cubra.nl), zeker nu Karel de Beer nieuwe informatie over Peerke Donders heeft vermeld onder het lemma over Laurentius Janssens (Hoofdstuk I).

"In de voorbereiding van het plaatsen van het boek op Cubra", aldus Karel de Beer, "kwam ik een interessant gegeven tegen over de jonge jaren van Peerke Donders: die heeft van 1821 tot 1831 gewerkt in het fabriekshuis van Laurentius Janssens (1779-1860) dat dichtbij de Hasseltse kapel moet hebben gestaan. Ik heb dit uit een heel directe bron binnen de familie Janssens. Dit fabriekshuis was de voorloper van de grote fabriek van Janssens van Buren aan de Gasthuisstraat."

Een zoon van deze Joannes Laurentius Janssens werd Lau Tòd genoemd. De nieuwe info over Peerke in het Bijnamenboek staat in het lemma over deze persoon. Laurentius Janssens schijnt over zijn werknemer Peerke Donders te hebben gezegd: 'Het is een sukkelaar, maar men moet hem vergeven, hij heeft het te druk met Onze Lieve Heer.' Later heeft als herinnering aan de toen beroemde textielarbeider nog jarenlang een beeld van Peerke in de fabriek gestaan.

In het geboortehuisje van Peerke Donders staat dit weefgetouw. Dit is een historisch weefgetouw, maar dit is niet het exemplaar waaraan Peerke heeft gewerkt toen hij zijn vader hielp. Foto: Esther Becx.

Gebedsmarathon tegen corona in Peerke-kapel

Op 23 mei was het 39 jaar geleden dat Peerke Donders in Rome in 1982 zalig werd verklaard door paus Johannes Paulus II. Als gevolg van corona kon dit feit niet worden herdacht in de kapel op het Peerke Donders Park. In plaats daarvan werd vanuit de kapel onder leiding van vicepostulator Claudia Peters meegedaan aan een wereldwijde gebedsmarathon. Deze was op 1 mei door paus Franciscus geopend en liep door tot 31 mei. Tijdens deze gebedsmarathon werd de Rozenkrans gebeden voor het einde van de coronapandemie.

Ook heeft Claudia Peters van de film van de Redemptoristen in München uit 1987 in drie talen ondertiteld. DVD's met deze film en de verschillende ondertitelingen zijn deze dag aangeboden aan de coördinator van het Peerke Donders Paviljoen. De film is nu te volgen in het Duits, Engels en Nederlands.

ACTUELE TENTOONSTELLING MAANDENLANG OP SLOT WEGENS CORONA 'VAN PEST TOT CORONA' WEER GEOPEND EN VERLENGD TOT EN MET 17 OKTOBER

Maandenlang is er door de vrijwilligers van Peerke Donders aan gewerkt, met veel plezier vond dan ook de opening plaats op 27 oktober vorig jaar en toen kwam de desillusie: goed en wel gestart moest de tentoonstelling 'Van pest tot corona' al weer de deuren sluiten als gevolg van corona...

Zelden zal een tentoonstelling over een hoogst actueel thema zo door de actualiteit zijn gehinderd. Maar, door de wolken schijnt de zon want 'Van pest tot corona' kan nu weer worden bezocht. De expositie is bovendien verlengd tot en met 17 oktober.

De tentoonstelling vertelt het verhaal van de geschiedenis van de zorg in Tilburg. Dat gebeurt aan de hand van veel historische foto's, bondige teksten en opmerkelijke attributen uit het artsennijverleden van Tilburg. De tentoonstelling in het Peerke Donders Paviljoen is elke woensdag- en zondagmiddag van 13.00 uur tot 17.00 uur geopend.

De bezoeker van de tentoonstelling wordt verwelkomd door een pestdokter en een verpleger in de kledij die op de corona-afdeling van het ETZ-ziekenhuis werd gedragen. Foto: Paul Spapens.

Lezing over geschiedenis van de zorg in Tilburg

Hoewel de expositie 'Van pest tot corona' maandenlang niet bezocht kon worden, werd er toch een gerelateerde activiteit ontplooid. Eind januari gaf bestuurslid Paul Spapens een lezing over de geschiedenis van de zorg in Tilburg. Deze een uur durende lezing met veel historische foto's werd door middel van een zogeheten livestream rechtstreeks uitgezonden door Omroep Tilburg. Bestuurslid Lout Donders tekende voor het voorbereidende werk. Dankzij deze lezing kon vanuit de tentoonstellingsruimte toch een teken van leven worden gegeven en konden belangstellenden in de thuissituatie op een comfortabele manier kennisnemen van het verhaal dat op de zorgexpo wordt verteld. De livestream werd op de dag zelf en de periode daarna door veel mensen bekeken.

SPEELGOEDBANK,
SPEELFILM EN
STERRENTOCHT

VIERDE GESCHENK ONTWIKKELT ZICH VOORSPOEDIG

*Opname van speelfilm Het Vierde Geschenk: The Movie.
Camera- en geluidsman en de hoofdrolspelers overleggen.
Foto: Jan van Eijndhoven.*

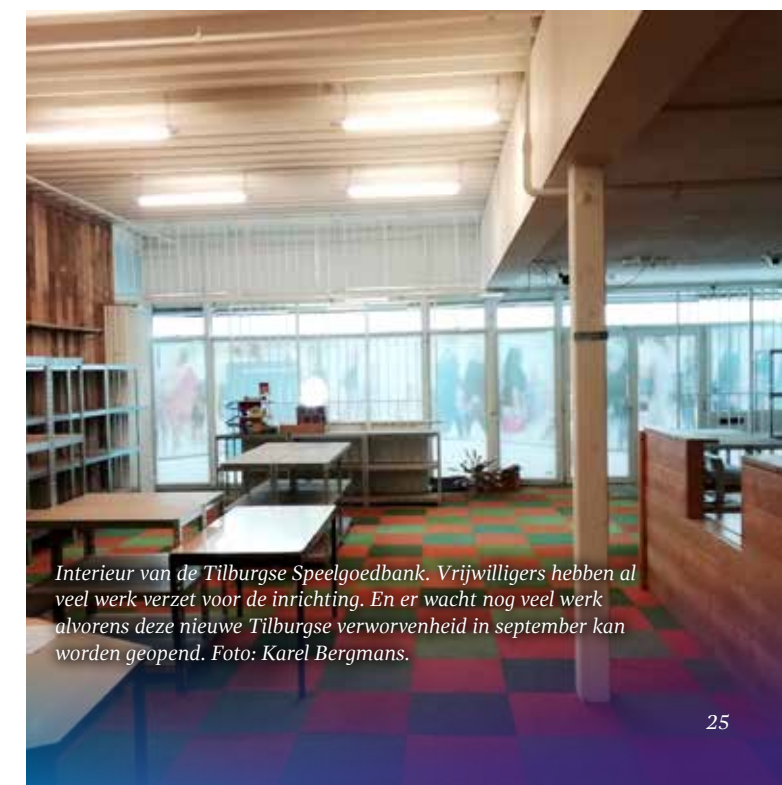
Stichting Het Vierde Geschenk is voortgekomen uit de beheerstichtingen van Peerke Donders, de Hasseltse kapel en de Kapel O.L. Vrouw ter Nood (aan de Kapelhof in de binnenstad van Tilburg). Met als doel samen activiteiten te organiseren waarmee de drie beeldbepalende exempels van religieus erfgoed in Tilburg op een vernieuwende manier aan de toekomst werken, is deze stichting opgericht.

Het Vierde Geschenk ontwikkelt zich voorspoedig. In een paar jaar tijd zijn initiatieven genomen die er toe doen, zoals de vestiging van een Tilburgse Speelgoedbank, het maken van een speelfilm en het ontwikkelen van een groot winterevenement onder de titel Tilburgse Sterrentocht.

Het Vierde Geschenk ontleent zijn naam aan een eigentijdse invulling van de Driekoningen-traditie. De Drie Koningen namen op hun reis drie cadeaus mee. Het Vierde Geschenk is speelgoed dat door kinderen uit de gemeente Tilburg wordt geschonken aan leeftijdgenootjes die het minder hebben. Tilburg telt circa 15.000 gezinnen die rond de armoedegrens leven. Tot op heden werden zo'n 850 kinderen van veel en goed speelgoed voorzien. Er is zelfs een speelgoedrepaircafé uit ontstaan. Het inzamelen van speelgoed is zo'n groot succes dat er nu een Tilburgse Speelgoedbank komt aan de D.J. Jittastraat. Deze wordt medio september geopend.

Het Vierde Geschenk organiseerde ook tot tweemaal toe een Intocht van de Driekoningen. Voor het laatst trokken de Driekoningen in 1965 door Tilburg; dit spektakel werd door Het Vierde Geschenk in 2019 en 2020 op een eigentijdse manier herhaald. Als gevolg van corona ging dit evenement niet door in 2021. In plaats daarvan werd een semiprofessionele speelfilm gemaakt over de idealen van Het Vierde Geschenk. Deze speelfilm gaat in december in de Tilburgse bioscoop Cinecitta in première – nadat een eerdere première in het vroege voorjaar herhaaldelijk moest worden uitgesteld door corona.

De corona-periode is gebruikt om de Driekoningen intocht door te ontwikkelen tot een groot stedelijk evenement, de Tilburgse Sterrentocht. Deze wordt op 9 januari 2022 voor de eerste keer gehouden. In wat men te zien gaat krijgen lijkt de Sterrentocht op The Passion omdat voorop in de stoet een metershoog lichtobject in de vorm van een ster wordt meegevoerd. Daarachter lopen kinderen met lampions, zang- en dansgroepen uit de verschillende culturen uit Tilburg. In de Tilburgse Sterrentocht draait alles om licht dat een universeel gegeven is in alle culturen. Die worden allemaal uitgenodigd om mee te doen.

Interieur van de Tilburgse Speelgoedbank. Vrijwilligers hebben al veel werk verzet voor de inrichting. En er wacht nog veel werk alvorens deze nieuwe Tilburgse verworvenheid in september kan worden geopend. Foto: Karel Bergmans.

OP WEBSITE PEERKE DONDRERS 'MUSEUMSTUK VAN DE MAAND'

Met subsidie van het Fonds voor Cultuurparticipatie is de hele collectie die wordt bewaard in het Peerke Donders Paviljoen vakkundig geïnventariseerd en in een Excel-bestand opgeslagen. Dit karwei werd uitgevoerd door speciaal voor dit doel geschoolde vrijwilligers, de Erfgoedvrijwilligers onder leiding van coördinator Esther Becx en Agnes Hulst van Tout Museumconsulenten. Het gaat in totaal om ongeveer 500 objecten. "Het bijhouden van nieuwe schenkingen is voortaan een relatief kleine klus", ziet Esther Becx als een van de voordelen. Het totale

bestand is bovendien beschikbaar voor studiedoeleinden. Het is echter niet mogelijk om alle voorwerpen digitaal te raadplegen. Het geld ontbrak om dat te realiseren. In plaats daarvan wordt voortaan door Esther Becx elke maand een 'Museumstuk van de maand' op de website van Peerke Donders geplaatst. Deze informatie, bestaande uit een mooie foto en een korte, informatieve tekst, zal ook via de sociale media worden verspreid. "Hiermee vestigen we de aandacht op de rijkdom van onze collectie", aldus Esther Becx.

'BARMHARTIGHEID' VAN ROBIN NAS

Het eerste 'Museumstuk van de maand' is een kunstwerk van Robin Nas van bureau Zenk One. Iedereen die het Peerke Donders Paviljoen bezoekt wordt er mee geconfronteerd. 'Barmhartigheid', zoals het kunstwerk heet, beslaat namelijk in de ontvangstruimte de gehele wand achter de infobalie.

Het kunstwerk is in 2009, het jaar van de opening van het Paviljoen, gemaakt door de Bredase kunstenaar Robin Nas. Hij kreeg de opdracht van de Stichting Petrus Donders Tilburg. Centraal staat een Bijbeltekst (Mattheüs, 25:40) over de betekenis van barmhartigheid in het christendom: 'Ik verzeker jullie, alles wat je voor een

van de minste broeders van mij hebt gedaan, heb je voor mij gedaan.'

Het kunstwerk (2,5 meter hoog en 5 meter breed) is verder een schildering met verschillende handen in verschillende posities: biddend, delend, vragend. In het Paviljoen is nog een tweede kunstwerk van bureau Zenk One te zien. Je ziet deze afbeelding van Peerke tegen het raam van het Paviljoen als je vanaf de parkeerplaats het Park betreedt.

Een kapelletje in Oirschot met een afbeelding van de heilige Odolphus. Hij werd omstreeks 775 geboren in Best. Odolphus is een van de weinige authentiek Noord-Brabantse heiligen. Foto: Paul Spapens.

VOORUITBLIK EXPOSITIE BRABANTSE ZALIGEN EN HEILIGEN

Wijlen Wim Manders was ooit lid van de commissie heiligerverklaring van de Stichting Petrus Donders Tilburg. In deze hoedanigheid kwam hij met het idee om een keer een tentoonstelling te wijden aan de zaligen en heiligen in Brabant. Deze expositie is nu in voorbereiding en wordt geopend op 27 oktober 2021.

Ondanks het feit dat Brabant altijd een zeer katholieke provincie is geweest, en zeker ten tijde van het Rijke Roomsche Leven, telt de provincie opvallend weinig zaligen en heiligen. Maar de vrouwen en mannen die deze status wél verwierven, zijn stuk voor stuk zeer interessante personen. Kijk alleen al maar naar Peerke Donders – volgend jaar is het veertig jaar geleden dat hij in Rome door de paus zalig werd verklaard. Eustachius van Lieshout uit Aarle-Rixtel is tot op heden de laatste loot aan de stam. Hij werd in 2006 zalig verklaard.

Op de tentoonstelling worden de levensverhalen verteld en worden foto's, beelden en voorwerpen getoond. De expositie is echter veel breder van opzet. Eerdere exposities over andere onderwerpen in het Peerke Donders Paviljoen hebben laten zien hoe Peerke Donders kiest voor de actualiteit en zeer bewust onderdeel is van de huidige samenleving. Dat zal duidelijk terug te zien zijn in de tentoonstelling over Brabantse zaligen en heiligen.

Ondanks de ontkerkelijking is heiligheid nog steeds een belangrijk begrip in de samenleving. Heiligen komen in veel andere religies en culturen voor en dat zal op de tentoonstelling ook worden toegelicht. Bovendien wil de expositie aan jeugd en jongeren uit proberen te leggen wat heiligheid inhoudt – ook sporters, musici of influencers kunnen de status van heilige bereiken.

VAN PEST TOT CORONA

Expositie over de geschiedenis van de zorg in Tilburg

Peerke Donders Paviljoen Peerke Donders Park 3 - Tilburg

VERLENGD T/M 17 OKTOBER 2021

Kijk voor onze activiteiten op onze website www.peerkedonders.nl, want door de wisselende regels in verband met Corona kan er soms ineens meer of minder georganiseerd worden.

Open: woensdag en zondag 13.00 - 17.00 uur

Voor groepen ook mogelijk op andere dagen en tijden, op afspraak via info@peerkedonders.nl